

Nye typer aktivitetsutstyr – hvilke regler gjelder?

Det blir importert stadig nye typer aktivitetsutstyr til Norge. Ved bruk av disse alene, eller i kombinasjon med annet aktivitetsutstyr, ofte lekeplassutstyr, registrerer vi mange spørsmål om regler og krav.

TEKST OG FOTO: FAGLIG LEDER **JAN HEYERDAHL**, LEKEPLASSKONTROLLEN AS

Hva skal en ansvarlig planlegger, en leverandør av utstyr, en anleggsgartner eller eier forholde seg til i parker til buldring, bruk av treningsapparater, rullebrett, ballbinger, parkour, pannaballbaner, målbur, sykkelbaner, og idrettsutstyr for øvrig? Henvendelser fra blant annet landskapsarkitekter som vil vite

I artikkelen blir disse forkortelsene brukt for de ulike myndighetskravene – samlet kalt krav:

PL = Lov om kontroll med produkter og tjenester (Produktkontrollloven)

LF = Forskrift om sikkerhet for lekeplassutstyr (Lekeplassforskriften)

IK = Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)



Feilmontert klatretårn med for liten sone og støtflate til stein og asfalt på sidene i forhold til fallhøyden.

krav til soner og støtflater i slike anlegg viser at de har sett den naturlige koblingen mellom lekeplasser og andre aktivitetsanlegg.

Ingen offentlig godkjenning

Hvilke krav som gjelder og at anlegg formelt fyller disse kravene, er det viktige, også for selv å være fri for mulig ansvar. Da er det ofte standarder vi forholder oss til, og det kreves derfor at utstyr har sertifiseringer, som er samsvarserklæringer til gjeldende standard. Slike erklæringer blir av leverandører feilaktig omtalt som (offentlig) «godkjent» utstyr, men godkjenningsordninger finnes ikke. Heller ikke for lekeplassutstyr, noe Direktoratet for sikkerhet og beredskap framholder på sin nettside (www.dsb.no). Det er heller ikke mulig å ha en sertifisering etter norsk lov og forskrift, slik noen leverandører hevder at de har. Dette er ikke mulig å få til – og følgelig ikke korrekt.

Lekeplassutstyr er «veteranen» på området, med egen forskrift – en



Klatrebar ballbinge med fare for høye fall ned på betongkant og asfaltunderlag.

forskrift som også omfatter alt annet aktivitetsutstyr når det står sammen med lekeplassutstyret. (Forskriftens vedlegg

ble fjernet i september 2014 og forskriftens §4-2 er den «styrende».) Det vil si at dersom en aktivitetsplass med lekeplass-

MiniLastere AS

Vi hjelper deg med minilastere, parkmaskiner og stubbefresere.
Lang erfaring og høy kvalitet!



Grillo

Grillo - Italiensk design og kvalitet som har spesialisert seg på maskiner med meget høy kapasitet til grøntanlegg
www.grillospa.it



fsi

power tech

fsi power tech tilbyr et komplett program av høyeffektive og kvalitetssikre stubbefresere.
www.fsi.dk



NORCAR

Norcar - Finske kvalitetsmaskiner som dekker de fleste behov innen landbruk, entreprenør og utleiebransjen.

Matrix asfaltutlegger og Norcar - den optimale løsningen!

Ring i dag 915 61 984

morten@minilastere.no

www.minilastere.no



Klatrebar skaterampe med risiko for høye fall ned på asfaltunderlag.

utstyr, som da pr. definisjon er en lekeplass, også har målbur, skaterampe, ballbinge og buldrevegg, så omfattes også disse av forskriftens krav, om ikke de er tydelig adskilt fra lekeplassen (for noen typer utstyr). I tillegg gjelder standarden for lekeplassutstyr, om ikke andre standarder gjelder for dette utstyret (se PL §1 til 3 og LF §1, 4 og 5).

Ansvar

Vi vil vite hvem som er ansvarlig for at lekeplassutstyret er sikkert. DSB.no svarer bl.a. på dette i delen for Produkter og forbrukertjenester: «I utgangspunktet er produsenten av lekeplassutstyret ansvarlig for å levere sikkert utstyr som er i henhold til gjeldende regelverk. Dersom produsenten, importøren eller distributøren vet eller burde vite at lekeplassutstyret som er gjort tilgjengelig for bruker, utgjør en uakseptabel risiko for helseskade, skal han straks informere DSB om dette.»

Når det gjelder monterings- og vedlikeholdsarbeider, her samlet kalt FDV utførende, så er de ansvarlige særlig med hensyn til PL §§1, 3 og LF §§ 1, 3, og for å opprettholde sikkerhetsegenskapene jfr. LF§16. Krav til internkontroll følger av samtlige krav (IK).

Norske krav

Lov og forskrift er norske krav alle må sette seg inn i og etterleve. La oss fokusere på noe som nok ofte blir glemt når det

gjelder aktivitetsutstyr: Det er en sannhet med store modifikasjoner å tro at det bare er standardene vi skal forholde oss til. For å bruke et bilde; det kan være en fordel å hoppe inn i et helikopter, komme opp i lufta og få litt overblikk når en driver med orientering nede i en mørk skog på bakken og forsøker å finne en vrien post.

Hva er egentlig formålet vi arbeider mot? Er det vi holder på å finne ut av, og det vi tror vi skal foreta oss, faktisk med på å fylle formålet – eller ikke? Henger det på greip og sunn fornuft? Hvor viktig er det vi nå håndterer?

Det foreligger mange muligheter for misforståelser, mange unødvendige og dyre tiltak, samtidig som det også er her det ofte oppstår avvik, på grunn av feil kunnskap. Kravene tilsier at alle aktører skal identifisere mulige risikoer for helseskade i henhold til kravene, ved brukernes faktiske bruk – ikke bare slik produsenten har tenkt at utstyret skal brukes. Videre skal man vurdere disse med hensyn på «rimelige tiltak» for å forebygge helseskade. Dette følger bl.a. av LF§1 «...eller slik det kan forventes at barn bruker det», det vil si ut over det som er den tiltenkte bruksmåten.

Det interessante er om området eller aktivitetsanlegget tilrettelegger for eller virker inviterende på barn, slik at de bruker det (LF§4). Dette er grunnlaget for om lekeplassforskriftens krav gjelder, eller ikke. For nyetableringer må da en



Ulovlig åpning i lysstolpe på ballbinge med hektefare for hals og hode.

risikoidentifisering nødvendigvis skje hele veien, i prosessen fra tegnebord til ferdigstilling, dersom det skal fylle hensikten før et anlegg er ferdig.

Krystallkulen

I praksis er det å identifisere risiko å forsøke å se inn i krystallkulen med hensyn til brukeren og den mulige bruken; å anvende sunn fornuft, logikk, erfaring og kunnskap om den mulige og reelle bruken av utstyret, brukerens kompetansenivå, klimaforhold og andre innvirkende faktorer og hva tilliggende regler sier om ulike situasjoner som ikke aksepteres/tillates i disse anleggene (PL§3b). Vi mener at myndighetskravene må oppfattes slik at de sier at man skal støtte seg på blant annet regler og praksis, tilgjengelig kunnskap og erfaring fra naturlige og tilliggende produktområder for produktet en skal vurdere, hvem brukeren kan være og bruken av det, der det ikke finnes egne regler. I vårt felt vil det si produkter som enda ikke har egen standard. Utfordringen er utstyr som kan ha risikosituasjoner ut over eksisterende standarder. For å kunne påvise slike må man altså ha et minimum av innsikt i reglene, barns oppvekst og utvikling, hva brukere kan forventes å gjøre, barns fysiske muligheter, forutsetninger, og ikke minst reglene.

MRS

Mulige Risikosituasjoner (MRS) er betegnelsen Lekeplasskontrollen benytter på



Hektefare for hals i rekkverksmøte på ballbinge.



Ulovlig åpning i fast klatrebart nett i målbur.

dette i utstyr og omgivelser på aktivitetsarealer og lekeplasser. Vår sertifisering gjelder bare for å konsekvensgradere avvik fra standarder. Det er viktig å minne om at det er et brudd på sertifiseringen om (når!) inspektører av lekeplassutstyr konsekvensgraderer noe ut over det de er sertifisert til. (For å bidra til å rydde opp i bransjen bør det klages når dette skjer, det utføres risikovurderinger eller beskrives tiltak, til Norsk Sertifisering. Se leserinnlegg om dette i park & anlegg 6/2015.)

Mange påpeker helt riktig at MRS er utenfor standardens krav. Leverandører hevder selv noen ganger at standarden er en «godkjenning» av et utstyr, eller at det kun er standardens krav en skal tilfredsstillende. Videre blir det påpekt at det er et klart element av «synsing» i MRS. Det er også riktig. Standardene er slik sett en hel samling synsing – dog kvalifiserte.

MRS er en naturlig føre-var-holdning, også basert på kvalifisert synsing – ikke gjetting og fri fantasi, slik noen hevder. Produktkontrollloven sier noe om dette. Et sentralt moment er at for barn og unge er det ansvarlige og myndige voksne som må ivareta deres sikkerhet ved risikoarbeid – inntil de kan utføre dette selv.

Vill-ledning

Feilen, og vill-ledningen, enkelte leverandører gjør overfor mottageren av leveransen, er at de argumenterer med at det som påvises, er «synsing» og at det derfor ikke gjelder. Dette for å søke å avvise klager og unnlate å ta sitt leverandøransvar, i stedet for å ta seriøst tak i det sammen med kunden, lære av, og eventuelt endre produkt eller monteringsbeskrivelser. Også fordi det er forbundet med uønskede kostnader. Dette gjøres på feil grunnlag og misforståelse av reglene i henhold til det ansvaret som påhviler leverandøren. Faktum er at lov og forskrift står godt forankret over standarder. Ingen blir sanksjonert for standardbrudd, men for lov- og forskriftsbrudd. Dog vil standarder normalt inngå som del av underlaget i lov og forskrift.

Nyttige veiledere

Standarder har med mange viktige momenter for å avklare ulike forhold og unngå risiko i produkter. Men de tar ikke mål av seg å beskrive alle mulige risikoer. Standardene beskriver mange mulige konsekvenser av potensielle hendelser i konstruksjoner og utforming. I en risiko-

vurdering er de ikke sannsynlighets-håndtert; det påhviler i henhold til kravene produsenter og eiere å utføre slik vurdering. Potensielle hendelser har alle av naturlige årsaker startet opp som mulige risikosituasjoner i sin tid, og kommer med i utstyrstandardene under utarbeidingen av disse. Det etablerer seg kunnskap og forståelse for mulige hendelser som man så – forenklet sett – setter mål og krav på for at produktet skal anses sikkert nok. Slik sett er alle avvik i henhold til en standard også MRS'er – dog beskrevet i en veileder og derfor ansett som mer kvalifiserte.

Standarder endrer seg

Etter hvert som erfaring og kunnskap endrer seg ved bruk, vil det bli endringer i standarder, eller de får utdypende regler. Dette er noe vi har sett i praksis når det gjelder sideveis vinkler med mulighet for fastsetting av hals og hode – et avvik som ikke var beskrevet godt nok i standarden før 2008. Tidligere måtte vi forholde oss til hovedregelen om fast lukket åpning, og våre påvisninger av slike avvik for 2008 ble da også gjenstand for mange diskusjoner og feilaktige avvísninger fra produsenter. Slik er det ikke lenger etter 2008. Standarder for ulike, og særlig nye typer anlegg og utstyr kommer ikke med en gang. Eksempelvis har vi hatt ballbinger i mange år, men standarden kom ikke før i 2007.

Nye standarder

Nye standarder ser hen til og henter mye fra etablerte standarder. Kravene til ballbinger har for eksempel tatt opp i seg en rekke av de forhold (risikoer) som standarden for lekeplassutstyr har, og



VI LEVERTE KANTENE NORDLYSPLASSEN I ALTA

I 2013 fikk vi oppdraget med å levere 1 000 meter med kant til prosjekt Kirkeparken og Nordlysplassen, i Alta. Anleggsgartner Odd Erik Oppheim fikk oppdraget og det skulle settes galvanisert stålkant i 150 mm og 300 mm dybde. EverEdge sin løsning bidro til at dette arbeidet ble utført på en god og tidsbesparende måte.



EVEREDGE
THE EDGING COMPANY

EverEdge v. AgaPanthus AS | Øvrevollen 5, 4319 SANDNES | 94189098 | post@everedge.no | www.everedge.no

med identiske testmetoder og sonder. Det gjelder spesielt for påvisning av risiko med hektefare for hode, hals og fingre. Dette synes å ha gått produsentene hus forbi, for vi kjenner så langt ingen som har endret produktene sine eller sertifisert dem i henhold til standarden, eller å ha varslet eiere av tidligere solgte anlegg om de forholdene som kan forekomme, slik de er ansvarlig for.

Uten regelverk

Om vi ikke har en standard eller et regelverk for et produkt, hva gjør vi da? Skal man forby slikt utstyr i påvente av regler for utstyr som gir ønskede løsninger? Dette gjorde man 1. september 1978 da man kriminaliserte rullebrett ved å bestemme at slike var ulovlige i Norge. Forbudet ble opphevet som en prøveordning våren 1989, og rullebrett fikk en egen standard i 2006. Vi kan ikke motsette oss utviklingen! Sterke brukergrupper vil uansett drive med den aktiviteten de ønsker, og også utvikle den. Da er nok de

fleste enige om at det er langt bedre å gjøre gode vurderinger, og sammen med brukerne dokumentere og erfare. Slik kan man bidra til å utarbeide et godt regelverk. Norge kan, om vi ønsker, delta i CEN-arbeidet. De siste 10-15 årene har man ikke sett seg råd til å være representert. Det er hovedsakelig produsenter som er representert og som utformer standardene. Kan hende bør Norge ta en mer aktiv rolle her?

Fall- og klemfare

En etablert praksis og erfaring for nye anleggstyper er altså å vurdere utstyret i tråd med kravene som gjelder for lekeplassutstyr når begge typer utstyr står sammen. Står det alene, er det hensiktsmessig å se til hva som gjelder for andre typer anlegg som grenser mot bruken og brukergruppen. De viktigste skadene for brukere av (lekeplass)utstyr er skader ved fall. Om lag 70 prosent av alle skader skyldes fall. Da er fallhøyder og underlagets kvalitet og omfang, samt frie soner

sentrale momenter. Fallfaren er trolig lik eller større ved bruk av mange andre typer utstyr. Alle vet at barn ynder å klatre på alt fra målbur, som ved velting har ført til flere dødsulykker, til ballbinger og treningsutstyr.

Et annet risikomoment er at brukeren faller, men blir hengende fast. Regelverket fokuserer da på to ulike situasjoner: a) å henge fast etter snor/klær som vikler seg rundt brukerens hals og kan forårsake kvelning, b) å bli hengende fast etter hals/hode i ulike åpninger med samme mulige konsekvens.

Det er også naturlig å videreføre regler for å unngå å sette fast fingre (ved fall), og unngå klemfare mellom faste og bevegelige elementer. Disse forholdene er lette å unngå. Det bidrar til å forhindre de mest fatale ulykkene og invalidiseringssituasjonene. Produsenter av nytt utstyr gjør antagelig lurt i å ta høyde for dette i utforming og konstruksjon av nytt utstyr. ■

NYE OG BEDRE LØSNINGER



Hybridgress får vi ved å blande kunstgress og naturgress. Ved å gro CoverLawn netting inn i naturgresset får vi Hybridgress med langt bedre slitestyrke enn rent naturgress



CoverLawn er netting der kunstgress er knyttet inn i nettingen. CoverLawn netting med kunstgress legges på marken der slitastjen på naturgress er stor. Lekeplasser, rundt lekeapparat, i keeperområdene på naturgressbaner, linjemannens område utenfor sidelinjene, der folk «tar snarveier» og lager stier i parker osv. Det er bare fantasien som setter grensene. Når CoverLawn netting er grodd inn i naturgresset vil Hybridgresset bestå av ca 30% kunstfiber og ca 70% naturgress. Og området vil tåle stor slitasje.

CoverLawn er enkelt å legge. CoverLawn leveres i bredde 72 cm som rulles ut på marken. Det legges så et tynt lag med sand og området sås med gressfrø og deretter legges det mer sand på (ca 1kg pr kvm) totalt. Deretter festes nettingen til marken med anker med ca 40 cm mellomrom (rutemønster). Når gresset begynner å spire vil gressrøttene omslynge nettingen og trekke / feste nettingen til marken. Og når gressstråene vokser vil de samtidig løfte kunstfibre og Hybridgresset vokser fram. Man kan gjerne gå på området straks etter det er lagt. Fotball kan spilles ca 2 uker etter det er lagt. Etter 6 – 12 uker vil det ha vokst fram et meget slitsterkt område med hybridgress.

www.tfsport.no - Tlf: 913 46 167 - ivar@tfsport.no

